

AHLAKIN TEMELİ

Editör: Ömer Türker

Yayın No: 02

İslam Ahlak Düşüncesi No: 02

ISBN: 978-625-7800-79-2

E-ISBN: 978-625-7800-80-8

3. Basım, Eylül 2022

Yayın Yönetmeni: Yusuf Temizcan

Yayına Hazırlık: Betül Sezgin, Mehmet Beydemir

Son Okuma: Ebru Ünver

Kapak: Beyza Nur Onurcan

İç Tasarım: Mert Demirci

© İLEM Yayınları 2022

Tüm yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Baskı ve Cilt

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic.

Anonim Şirketi Sertifika No.: 46519

Beytepe Köy Yolu No.: 3 06800

Bilkent-Çankaya/ANKARA

ilem
YAYINLARI

Aziz Mahmut Hüdayi M. Halk C. Türbe Kapısı S. No:13 Üsküdar - İstanbul

Tel: 0216 310 43 18 Faks: 0216 310 43 18

ilem.org.tr - yayin@ilem.org.tr

İLEM Yayınları, İLEM (İlmi Etüdler Derneği) ve Nobel Akademik Yayıncılık ortak markasıdır. Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

AHLAKIN TEMELİ

Editör
Ömer Türker

ilem
YAYINLARI

İçindekiler

Önsöz <i>Ömer Türker</i>	vii
İnsan Olmak ve Ahlak <i>Tahsin Görgün</i>	11
Yeni Bir Ahlak Nazariyesi: Tarihin Bir Türevi Olarak Ahlak İhsan Fazlıoğlu	65
İnsanın Kendini Gerçekleřtirmesi Olarak Ahlak <i>Hakan Poyraz</i>	83
Ahlakın Temelleri ve “Hakla Kal” Önerisi <i>Cafer Sadık Yaran</i>	99
Ahlak ve Farklılık <i>Zeynep Direk</i>	115
Ahlaki Önergelerin Kaynağı Olarak Akıl <i>Hümeyra Özturan</i>	129
Var Olma Çabası Olarak Ahlak <i>Ömer Türker</i>	153

Cennetten Yeryüzüne İnce Ayetleri İtibarıyla Ahlak Tecrübesinin Kuruluşu <i>Ahmet Ayhan Çitil</i>	169
Yazarlar Hakkında	197
Dizin	200

Önsöz

Herhangi bir ahlak teorisinin cevaplamaya çalıştığı sorular, bilim öncesi bir şuur olarak her bir ferdin farkında olduğu, gündelik hayatında karşılaştığı ve en azından iradî eylemleriyle şu veya bu şekilde cevapladığı sorulardır. Bu durum, ahlak hakkında konuşmayı her insan için mümkün ve ulaşılabilir hale getirir. Fakat her insan için ulaşılabilir olan şey, bilim öncesi bir şuur olarak apaçık olsa da bilimsel bir farkındalık düzeyinde anlaşılabilirliğini neredeyse birinci farkındalıkla aynı ölçüde yitirir. Ahlak hakkındaki pek çok konuşmayı yüzeyselliğe maruz bırakan bu farkındalık yitimi, ikinci bir sancılı çabayı gerektirir. Bu bağlamda insanın tercihlerinin temelinde yer alan ama dile gelmeyen kabuller, ahlak hakkında derin bir tefekkür süreci yaşamayan bireylerin zihninde apaçık ilkelermiş gibi algılanır. Bu ilkeler, bireylerin hayatı veya toplumların tarihindeki kriz anları ve dönemlerinde dile getirilir, görünür hale gelir ve sorgulamaya konu olur. Fakat felsefe, bilincin dolayımıyla oluşan bir bilgiyi amaçladığından hayatın her anını adeta bir kriz anı veya dönemi gibi değerlendirmek durumundadır. Bu bakıma felsefi bilgi ve farkındalık, sorgulayıcı ve rahatsız edicidir; derinleştikçe de bu niteliği güçlenir. Zira herhangi bir malumat biriktirme çabasından farklı olarak felsefi farkındalık, dönüşüme uğramayan bir zihinde meydana gelmez.

Felsefenin bir alt dalı olarak ahlak felsefesi de ahlaki tercihlerimizin dayanağını oluşturan ilkeleri, iyinin doğasını, ahlaki yargılarımızın anlamını ve değerlerin kaynağını incelemesi bakımından bireyin kendi tercihleriyle inşa ettiği varlık alanına yönelik bir farkındalık oluşturmaya amaçlar.

Herhangi bir ahlaki söylemi, bilim öncesi farkındalığa dayanan vaazdan ayıran ve felsefi bir farkındalık seviyesine taşıyan işte bu incelemedir. Bu bağlamdaki bir ahlak araştırması, insanın kendisine ilişkin farkındalık çabasının bir parçasıdır. İşte elinizdeki eser, bütün eksikliklerine rağmen, böylesi bir arzu ve çabanın neticesi olarak ortaya çıktı.

İLEM (İlmi Etüdler Derneği) ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı himayesinde hayata geçirdiğimiz “İslam Ahlak Düşüncesi Projesi” kapsamında bir dizi konferansla “Ahlakın temeli nedir?” sorusuna cevap aradık. Amacımız, ahlakın temeli ve kaynağına ilişkin mevcut farkındalığımızın bir değerlendirmesini yapmak ve kendi adımıza felsefi bir farkındalık oluşturma sürecine girmektir. Bu sebeple konuşmacılardan “Ahlakın temeli nedir?” sorusuna kendi birikim ve tefekkürlerinden hareketle cevap vermelerini ve görüşlerini makale formunda dile getirmelerini talep ettik. Bu kitapta başka meşguliyetleri sebebiyle konuşmasını yazılı hale getirme fırsatı bulamayan muhterem dostum Prof. Dr. Ekrem Demirli dışındaki diğer konuşmacıların makalelerini bulacaksınız. Prof. Dr. Ekrem Demirli’ye yoğun meşguliyetleri arasında konferans isteğimizi geri çevirmediği için teşekkür ediyorum. İsteğimize olumlu cevap vererek konferans vermeliş olduğunda bulunan ve görüşlerini makaleleştiren Prof. Dr. Tahsin Görgün, Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu, Prof. Dr. Cafer Sadık Yaran, Prof. Dr. Hakan Poyraz, Prof. Dr. Zeynep Direk, Doç. Dr. Ayhan Çitil, Yrd. Doç. Dr. Hümeysra Karagözoğlu’na

minnettarım. Makalelerin derlenmesi sürecinde asistanlığımı yapan Kübra Bilgin'e teşekkür borçluyum. Son olarak, başta Yrd. Doç. Dr. Lütfi Sunar olmak üzere "İslam Ahlak Düşüncesi Projesi" kapsamında gerçekleştirilen "Ahlakın Temeli Üzerine Konuşmalar"ın finansmanını sağlayan İLEM (İlmi Etüdler Derneği) ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı yöneticilerine teşekkür ediyor ve bu çalışmanın insani varlık alanına yönelik farkındalığımıza mütevazı bir katkı olmasını diliyorum.

Ömer Türker
Ekim 2014